

160405 Addendum

Aandachtspunten bij het Perspectief voor het Markdal:

A. Specifiek deel V betreffend

Veranderingen in de begrenzing van de EHS. Nadere onderbouwing.

Inleiding

De natuurontwikkeling in het Markdal en de realisatie van de Kader Richtlijn Water (KRW) maatregelen betekenen ook ander ruimtegebruik voor de gronden en wateren die daarbij betrokken zijn. Vandaar dat het Natuur Netwerk in het Markdal e.o. als onderdeel van het Natuur Netwerk Brabant (NNB), met de daarmee gepaard gaande herbegrenzing van de EHS, onderdeel is van het Perspectief voor het Markdal (deel V).

Naar aanleiding van de presentatie van het voorstel tot herbegrenzing is door verschillende partijen, waaronder de betrokken gedeputeerden, gevraagd een nadere onderbouwing te geven van keuzes ten aanzien van Daasdonk, Luchtenburg en het gebied ten noorden van de Goudberg.

De andere voorstellen betreffen kleinere logische aanpassingen die gaandeweg het proces van natuurontwikkeling in het Markdal naar voren zijn gekomen. De overige gebiedjes die eraf gaan of erbij komen zijn nader toegelicht in deel V. In het algemeen geldt dat de voorstellen aansluiten bij de keuzes die de betrokken grondeigenaren in de loop van het proces gemaakt hebben. Het gaat dan om de voortzetting en/of veiligstelling van een bedrijf en/of landgebruik, deels geredeneerd vanuit gewenste natuurontwikkeling en deels vanuit landbouwkundig gebruik.

We werken immers, conform de overeenkomst tussen Provincie en Vereniging, naar realisatie van de overeengekomen doelen met de vrijwillige medewerking van individueel betrokkenen.

Met de eigenaren en/of hun vertegenwoordiger zijn meerdere gesprekken gevoerd en is zorgvuldig gezocht naar alternatieven. Op vragen hierover is een mondelinge toelichting altijd mogelijk.

Voor de twee gebieden waar de EHS-status verdwijnt (Daasdonk en het gebied ten noorden van de Goudberg) geldt bij de eigenaren een positieve grondhouding ten aanzien van het doel van het uitvoeringsprogramma. Tevens is er de bereidheid om invulling te geven aan verbetering van de kwaliteit van het gebied in relatie tot de bedrijfsactiviteiten. Daarnaast werken de eigenaren mee aan natuurontwikkeling elders in het Markdal door verkoop en/of ruil van gronden.

De drie specifiek genoemde locaties (dit is inclusief Luchtenburg) zijn heel verschillend qua landschap, natuurlijke rijkdom en/of potentie en gevarieerdheid. Bij een latere uitwerking, met de eigenaren, is het belangrijk dat de verschillen goed onderkend en gebruikt worden.

Daasdonk

Voor de realisatie van de EHS/NNB is een groot gedeelte van de gronden van deze eigenaren nodig, zowel voor de EHS/NNB zelf als voor de KRW-maatregelen. De huidige keuze houdt in dat de KRW-maatregelen kunnen worden uitgevoerd.

Als hier één bepaalde eigenaar niet mee zou werken zou de KRW-doelstelling in het Markdal ten noorden van de A58 niet realiseerbaar zijn. De gesprekken tussen deze eigenaar, de Stichting Markdal en Waterschap hebben tot resultaat geleid, gevat in het huidige voorstel. Als dat resultaat er niet zo zou zijn, dan ...lukt het niet. Onteigenen is geen optie. Enerzijds omdat de overeenkomst met de provincie de eigenaren vrijlaat mee te werken. Anderzijds omdat er geen juridische titel voor onteigening is en het Waterschap het middel van onteigening niet kan en wil toepassen.

Voor de gronden die de betrokken eigenaar wel inzet voor de realisatie van de EHS/KRW (totaal ca. 8 ha, deels aan de overzijde van de Mark gelegen, gezien vanuit zijn bedrijf) wordt hij gecompenseerd met andere gronden. De gronden waarvan nu voorgesteld wordt om ze buiten de EHS/NNB te houden liggen in de huiskavel van de betrokken eigenaar.

De bijzondere kwaliteit van deze huiskavel is dat zij onderdeel uitmaakt van het voormalige landgoed Daasdonk. Sporen van de 'Schotse polder' zijn nog aanwezig. In het verleden werd de waterhuishouding van dit gedeelte afzonderlijk geregeld. Bij de eigenaar is een sterk historisch bewustzijn voor landschap en oorspronkelijk landgoed. Veel elementen van het landgoed en de polder zijn in het landschap nog herkenbaar.

Het gebied heeft een bijzondere waterhuishouding. Verslagen van veldwaarnemingen geven aan dat er misschien zomers kalkrijke kwel merkbaar kan zijn. Dit zou effect op de vegetatie kunnen hebben. Zover nu verkend, is er nog weinig specifieke kennis van dit gebied. Historisch-geografisch is het goed onderzocht. Naar het landschap, ecologie en hydrologie dient een gedegen onderzoek plaats te vinden om in latere afspraken specifieke kwaliteiten beter zichtbaar te maken. Een andere bijzonderheid is dat de grondwaterstroming in dit gedeelte waarschijnlijk zuid-noord is. Samen met het Waterschap wordt nu een onderzoek gestart naar de grondwaterstromen en de kwel in het gehele Markdal. Dit zal bijdragen aan het noodzakelijk inzicht.

Bedrijfsmatig is het een gedegen bedrijf. Niet extra intensief, niet typisch biologisch. Het is een traditioneel bedrijf met zeer hoogwaardig vee. Met een op termijn aangepaste bedrijfsvoering gezien vanuit milieu, landschap, natuur en cultuurhistorie en met een economisch perspectief kan het veel bijdragen aan het unieke karakter van het Markdal.

De keuze deze route te kiezen wordt ingegeven door: de basis van vrijwilligheid, de wens om agrarische bedrijvigheid in het Markdal te behouden, maar vooral ook op basis van het ontstane vertrouwen. Vertrouwen hier werkt ook door naar de toekomst: het dient als basis voor de kwaliteitsverbetering die door de vereniging en vele bewoners wordt voorgestaan.

*Voorstel: Conform het voorstel in deel V (herbegrenzing NNB) wordt door ons voorgesteld akkoord te gaan met het uit de EHS nemen van de **Daasdonk** huiskavel en in vervolg gesprekken met de eigenaar de mogelijkheden te verkennen om de bijzondere waarden van het gebied door zijn bedrijfsvoering zichtbaar te maken en veilig te stellen. Een betere beschrijving van de landschappelijke en de ecologische mogelijkheden en het gebruik van de cultuurhistorische waarden is in ieder geval nodig en mogelijk. Nadere studie, zoals het grondwateronderzoek, kan veel bijdragen.*

Goudberg

Het gaat hoofdzakelijk om één familie, als eigenaar, die vraagt om niet alle gronden beschikbaar te hoeven stellen voor de EHS/NNB. In de oorspronkelijke ambitie van de EHS wordt van deze eigenaar gevraagd alle gronden in te zetten. Een gedeelte van de gronden is nodig voor de EHS/NNB langs de Strijbeekse Beek, een deel is nodig voor de aansluiting op de Strijbeekse Hei. De eigenaar wil helpen belangrijke delen van de EHS/NNB te realiseren. Langs de Strijbeekse Beek zijn er met hem nog een aantal andere eigenaren die dat nu ook willen. Daarmee wordt het hele Strijbeekse Beek-gedeelte van de EHS/NNB realiseerbaar.

In de gesprekken gaat het nu over de vraag in welke mate de gronden nog bruikbaar kunnen zijn en tegelijk in eigendom kunnen blijven. Voor deze gronden langs de Strijbeekse Beek is dus sprake van functiewijziging.

Hun gronden ten noorden van de Goudberg willen zij kunnen blijven inzetten voor agrarisch gebruik. Het is niet de bedoeling daar te intensiveren, men wil ze gewoon in gebruik houden volgens huidige methoden. Er is de bereidheid om in de vervolgfase van de EHS/NNB-realisatie in gesprek te gaan over kwaliteitsverbetering voor milieu en natuur. In dit gebied betreft het ook twee andere eigenaren, waaronder een

terreinbeherende organisatie.. De particuliere eigenaar heeft sterke voorkeur voor het voorstel om de EHS/NNB-ambitie op de eigen gronden niet door te zetten. Met de terreinbeherende organisatie wordt gekeken naar het strategisch inzetten van hun gronden om zo de Strijbeekse Heide te ontlasten van nabijgelegen landbouwactiviteiten en de verbinding met de Goudberg te realiseren.

De bijzondere landschaps-ecologische waarden die aan dit gebied grenzen zijn de Strijbeekse Hei en de Goudberg en het Natura2000-gebied, de Elsakker in Vlaanderen. Het onderhavige gebied heeft als doelstelling tussen deze gebieden een waardevolle en robuuste schakel te zijn.

Het gebied zelf kent op dit ogenblik geen bijzondere landschappelijke of natuurwaarden. Het perceel van de terreinbeherende organisatie kent eveneens matige natuurwaarden; het is tot op dit moment (extensief) agrarisch in gebruik geweest. Wel zou door een extensivering in de agrarische bedrijfsvoering en door landschappelijke ingrepen de algehele kwaliteit van deze gronden kunnen worden verbeterd. Dit zou moeten gebeuren op basis van goed onderzoek en een goed beheerplan. In dat plan zou ook benoemd kunnen worden hoe de druk van de bestaande kampeervoorziening en het restaurant beter opgevangen worden.

Voorstel: De Vereniging Markdal neemt het op zich om de afname van de intensiteit van de (eventuele) belasting door het agrarisch gebruik op de omgeving van de Goudberg mee te nemen bij de uitwerking van de realisatie en het beheer inclusief het daarvoor noodzakelijk aanvullend hydrologisch, landschaps- en natuuronderzoek. Daarbij zal de Vereniging intensief optrekken met de daar actieve terreinbeherende organisatie.

Luchtenburg

Het voorstel tot toevoeging komt van de huidige eigenaar. Het heeft tot doel het gebied als geheel veilig te stellen voor natuur, landschap en cultuurhistorie. Hij heeft de wens dat het geheel als zodanig 'veiliggesteld' wordt voor de toekomst. Hij wil per se voorkomen dat het in delen uit elkaar valt en verloedert en/of wordt bebouwd, bijvoorbeeld op basis van de landgoedregeling.

Op basis van onderstaande afwegingen is gekozen om dit voorstel over te nemen.

Het bijzondere van dit gebied is dat de houtwallen en bomenrijenstructuur nog geheel intact zijn en ook redelijk in stand zijn gehouden. Deze wallen kennen een bescherming op basis van provinciale regels. De landerijen, kavels en percelen kennen geen bescherming, wel zijn er afspraken over agrarisch natuurbeheer. Het is onderdeel van de landgoederenzone van de gemeente Alphen-Chaam bestaande uit Valkenberg, Hondsdonk en Luchtenburg.

Dit type landschap, dat veel voor kwam rond Breda, begint zeldzaam te worden. De structuur is nog geheel intact. De percelen kennen een verschillende morfologie en hoogteligging en hebben nog hun oorspronkelijke vorm. Er is dus een mogelijkheid de verschillen te gebruiken en daarmee de verscheidenheid in biodiversiteit te verhogen.

Het meest bijzondere is dat op de Luchtenburg een beek of rijt ontspringt die stroomt naar de Chaamse Beek en ook een die stroomt naar de Mark, de zogenaamde Middeltiend of Koerijt. Uit veldverkenning blijkt dat er geen water van hoger gelegen gronden toestroomt. Dit biedt de mogelijkheid door goed beheer de kwaliteit van water en natuur te verbeteren. Het is een bijzondere kans om de robuustheid van het netwerk, hydrologisch gezien, door deze toevoeging te vergroten.

Het is nodig de landschaps-ecologische mogelijkheden beter in kaart te brengen en het toekomstig beheer daarop te baseren.

Voorstel: Dit punt wordt meegenomen bij het uitwerken van het beheer. Eveneens wordt er verband gelegd met de financiering behorende bij het 'Perspectief voor het Markdal'. Op basis van bovenstaande afwegingen is ervoor gekozen het voorstel van de eigenaar over te nemen.

Samenvattend:

De reden om Daasdonk en Goudberg te onttrekken aan de EHS/NNB en Luchtenburg daaraan toe te voegen is genomen op basis van de gesprekken met de eigenaren, op basis van de aanwezige kennis over natuur en hydrologie en op basis van de kansen die dat samen geeft voor de best mogelijke uitkomst op de korte en middellange termijn. De drie bovengenoemde locaties kennen ieder hun eigen speciale kwaliteit en zijn niet door andere locaties te vervangen. Ze zijn ook niet uitwisselbaar vanwege hun kwaliteit. Wel kan door de juiste aanpak op alle drie de locaties de kwaliteit sterk verbeterd worden. De basis hiervoor is het onderlinge vertrouwen dat tussen de deelnemers gegroeid is en de daadwerkelijke inzet een krachtig en vitaal landschap van het Markdal en omgeving te bewerkstelligen.

B. Algemeen: aandachtspunten voor het vervolg

Aanvullende fondsen om de EHS af te ronden

Om de EHS/NNB af te ronden en geen restopgave over te houden in het Markdal en direct aangrenzend gebied zijn aanvullende financieringen nodig van het GOB. In het regelmatig terugkerend overleg met het GOB zal dit opgepakt worden.

Duidelijkheid over de vorm van de toekomstige beheerorganisatie

Om de kwaliteit van natuur en milieu voor de toekomst voor het **hele Markdal** en directe omgeving te waarborgen is het juiste **beheer** nodig. Door grote gevarieerdheid van eigenaren en organisaties zou het goed zijn die te verbinden in een gezamenlijke aanpak met een beheersorganisatie die zorgt dat ieder het gezamenlijke doel nastreeft naast en met zijn of haar individuele doelen. Het gaat hier om het geïntegreerde beheer van het hele Markdal.

De Vereniging Markdal duurzaam en vitaal heeft een werkgroep beheer die mede naar aanleiding van het tot stand komen van het Perspectief voorstellen uitwerkt voor die gezamenlijke opzet. Daarbij maakt zij gebruik van het werk van alle werkgroepen van de vereniging en de richtingwijzers die zijn ontwikkeld voor landschap, natuur, water, landbouw en verkeer. Ook voor de werkgroep beheer geldt dat leden en niet-leden er aan deel kunnen nemen. In ieder geval zullen, direct of indirect, een aantal eigenaren daarin betrokken zijn. De werkwijze blijft immers 'van binnenuit'. Verschillende terreinbeherende organisaties nemen deel aan deze werkgroep. De uiteindelijke afspraken kunnen gemaakt worden tussen de verschillende partners op basis van dit voorbereidend werk .

De noodzaak voor een aangepaste financieringswijze

Het Perspectief kent kosten en opbrengsten. De opbrengsten komen geleidelijk beschikbaar, dus ook de bestedingsmogelijkheid. De financieringswijze hiervoor nodig is onderwerp voor nadere uitwerking. Enerzijds kent de vereniging een werkgroep financiering, die haar werk gaat starten, anderzijds is er een werkgroepje samengesteld uit vertegenwoordigers van de provincie, gemeenten, waterschap en de vereniging die dit onderwerp zullen concretiseren. Daarin worden ook aanvullende financieringen meegenomen die de kosten voor beheer en extra inrichtingsmaatregelen met zich meebrengen.

Aanpassing overeenkomst tussen provincie en vereniging

Het Perspectief voor het Markdal en de bredere realisatie van de EHS/NNB brengt met zich mee dat de overeenkomst tussen de Provincie en Vereniging Markdal duurzaam en vitaal aangepast moet worden tot een overeenkomst met een bredere strekking. Dit geldt zowel voor het gebied als voor de betrokken onderwerpen. Dit wordt thans ter hand genomen.

Tempo of snelheid van besluitvorming en behandeling

Zoals al vaker aangegeven is het hele 'Perspectief' tot stand gekomen op basis van het principe van de vereniging dat er 'van binnen uit' gewerkt wordt. Het plan en de voorstellen komen dan ook echt midden uit het gebied, midden uit de samenleving. Het is voor alle betrokkenen een intensief proces. Het proces heeft nergens de mogelijkheid tot een bonus of versneller. Bestaande procedures bepalen nu het tempo. Daarbij moet ook nog eens rekening gehouden worden met vertragende factoren (vakanties b.v.) in het ambtelijk apparaat. Voor de betrokkenen is het een proces dat veel geduld vereist, terwijl de nieuwe omgevingswet streeft naar meer stroomlijning en minder lange procedures

Er is in 2013 begonnen om het bijzondere instrument van 'Plan in het traject van meerwaarde' te gebruiken op advies van de medewerkers van de provincie. In eerste instantie voor het gedeelte dat Strijbeek betreft, later is het hele Markdal daarin betrokken. Het lijkt de juiste weg te zijn. We begrijpen dat het ook voor de organisatie wennen is, zowel aan het meedenken als aan de samenwerking met een vrijwilligersorganisatie met een geheel eigen werkwijze. Maar juist die 'eigenwijze' werkwijze was een van de redenen voor u om de overeenkomst met ons aan te gaan. Graag willen we voor het vervolgetraject kijken waar die samenwerking beter kan, wellicht dat dat ook kan leiden tot tijdwinst in het hele proces.